

Závery Rady o úlohe Europeany z hľadiska digitálnej dostupnosti, viditeľnosti a využívania európskeho kultúrneho dedičstva

(2016/C 212/06)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

PRIPOMÍNAJÚC, ŽE

1. Digitalizácia a online sprístupňovanie kultúrneho dedičstva a jeho dlhodobé uchovávanie sú nevyhnutné na to, aby mohli mať všetci prístup ku kultúre a znalostiam, aby sa podporovalo bohatstvo a rozmanitosť európskeho kultúrneho dedičstva a aby sa prispievalo k dosiahnutiu jednotného digitálneho trhu zvyšovaním ponuky nových a inovačných produktov a služieb ⁽¹⁾;
2. Europeana, založená v roku 2008 ako knižnica, ktorá umožňuje spoločný prístup online k digitálnemu kultúrnemu materiálu v mnohých jazykoch ⁽²⁾ a prepája digitálne zbierky kultúrneho dedičstva členských štátov, sa stala spoločným európskym kultúrnym projektom na sprístupňovanie a prezentáciu európskeho kultúrneho dedičstva;
3. Rada ⁽³⁾, Komisia ⁽⁴⁾ a Európsky parlament ⁽⁵⁾ podporili ďalší rozvoj Europeany a vnútroštátnych politík v oblasti digitálneho kultúrneho dedičstva;
4. opakované použitie digitálneho dedičstva sa podporilo tým, že sa za určitých podmienok inštitúcie kultúrneho dedičstva začlenili do rozsahu pôsobnosti smernice o opakovanom použití informácií verejného sektora ⁽⁶⁾ a tým, že sa prijala smernica o určitých povolených spôsoboch použitia osirelých diel ⁽⁷⁾;

BERIE NA VEDOMIE

5. zámer Komisie posúdiť možnosti a zväziť legislatívne iniciatívy na uľahčenie digitalizácie komerčne nedostupných diel a ich sprístupňovanie online, a to aj v EÚ, ako súčasť jej avizovanej iniciatívy za modernizáciu autorských práv ⁽⁸⁾;

POZNAMENÁVA, ŽE

6. Europeana je vo svojej súčasnej podobe internetovou platformou, ktorá umožňuje mnohojazyčný prístup k digitálnemu kultúrnemu dedičstvu, ktoré sa nachádza v jednotlivých inštitúciách kultúrneho dedičstva. Je tiež mnohostrannou platformou ⁽⁹⁾ zameranou na tvorbu hodnôt pre koncových používateľov, členské štáty, inštitúcie kultúrneho dedičstva, výskum a kreatívne opakované využitie.

Europeana je v súčasnosti:

- prevádzkovaná konzorciom, ktorého ústredným koordinátorom a hlavným príjemcom finančných prostriedkov EÚ je nadácia Europeana ⁽¹⁰⁾,

⁽¹⁾ Závery Rady z 10. mája 2012 o digitalizácii kultúrneho materiálu, jeho sprístupňovaní online a o digitálnom uchovávaní (Ú. v. EÚ C 169, 15.6.2012, s. 5).

⁽²⁾ Závery Rady z 20. novembra 2008 o európskej digitálnej knižnici EUROPEANA (Ú. v. EÚ C 319, 13.12.2008, s. 18).

⁽³⁾ Závery Rady z 10. mája 2012 o digitalizácii kultúrneho materiálu, jeho sprístupňovaní online a o digitálnom uchovávaní (Ú. v. EÚ C 169, 15.6.2012, s. 5), závery Rady z 21. mája 2014 o kultúrnom dedičstve ako strategickom zdroji pre udržateľnú Európu (Ú. v. EÚ C 183, 14.6.2014, s. 36) a závery Rady o participatívnej správe kultúrneho dedičstva (Ú. v. EÚ C 463, 23.12.2014, s. 1).

⁽⁴⁾ Odporúčanie Komisie z 27. októbra 2011 o digitalizácii kultúrneho materiálu, jeho dostupnosti online a o uchovávaní digitálnych záznamov (Ú. v. EÚ L 283, 29.10.2011, s. 39).

⁽⁵⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu z 5. mája 2010 s názvom „Europeana – ďalšie kroky“ 2009/2158(INI).

⁽⁶⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/37/EÚ z 26. júna 2013, ktorou sa mení smernica 2003/98/ES o opakovanom použití informácií verejného sektora (Ú. v. EÚ L 175, 27.6.2013, s. 1).

⁽⁷⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/28/EÚ z 25. októbra 2012 o určitých povolených spôsoboch použitia osirelých diel (Ú. v. EÚ L 299, 27.10.2012, s. 5).

⁽⁸⁾ Ako sa uvádza v oznámení Komisie z 9. decembra 2015 s názvom „Kroky smerom k modernému, európskejšiemu rámcu autorských práv“ (15264/15).

⁽⁹⁾ „Mnohostranná platforma“ je jedným z prevládajúcich modelov internetovej ekonomiky. Mnohostranné platformy vytvárajú hodnotu uľahčovaním interakcie medzi dvoma alebo viacerými odlišnými, ale vzájomne prepojenými skupinami. Takáto platforma je hodnotná pre jednu skupinu používateľov len vtedy, ak je prítomná aj druhá skupina používateľov. (Na základe <http://divergence.academy/business-models/what-is-a-multi-sided-platform/>.)

⁽¹⁰⁾ Nadácia Europeana je súkromná nadácia zriadená podľa holandského práva.

- podporovaná zo strany EÚ z Nástroja na prepájanie Európy (NPE) ⁽¹⁾ ako infraštruktúra digitálnych služieb pre „prístup k digitálnym zdrojom európskeho kultúrneho dedičstva“,
- podporovaná členskými štátmi, ktoré spoločne využívajú obsah, metaúdaje a odborné znalosti prostredníctvom svojich inštitúcií kultúrneho dedičstva a poskytujú dobrovoľné finančné príspevky nadácii Europeana,
- podporovaná združením siete Europeana, ktoré spája, odborníkov na kultúrne dedičstvo a z kreatívnych a technických odvetví, ktorí podporujú každodenné činnosti Europeany a poskytujú poradenstvo v súvislosti s jej stratégiou;

SÚHLASÍ S TÝM, ŽE

7. individuálne a spoločné úsilie inštitúcií kultúrneho dedičstva, členských štátov a Komisie viedlo k pokroku na ceste k digitalizácii, online dostupnosti a (dlhodobému) digitálnemu uchovávaniu kultúrneho dedičstva ⁽²⁾;
8. význam digitálneho uchovávania svetového kultúrneho dedičstva, ktoré sa nachádza v európskych zbierkach, je dôležitý najmä vo svetle ničenia a ohrozenia kultúrneho dedičstva v konfliktných oblastiach;
9. koordinácia úsilia prostredníctvom Europeany v záujme online dostupnosti kultúrneho dedičstva pomohla:
 - stimulovať budovanie kapacít vytvorením siete odborníkov a inštitúcií kultúrneho dedičstva, ktorá podporuje rozvoj, zavádzanie a konzistentné používanie modelov, noriem a rámcov na spoločné využívanie obsahu a metaúdajov,
 - inštitúciám kultúrneho dedičstva spoločne využívať svoje zbierky v rámci rôznych odvetví a cezhranične prostredníctvom mnohostrannej internetovej platformy, ktorá v súčasnosti poskytuje prístup k viac než 50 miliónom položiek z približne 3 700 inštitúcií,
 - zlepšiť dostupnosť vysokokvalitných údajov pripravených na opakované využitie ⁽³⁾, čím sa zlepšuje dostupnosť kultúrneho dedičstva na otvorených platformách a sociálnych médiách a podporuje jeho opakované využitie v iných odvetviach;
10. prepojenie zbierok digitálneho dedičstva prostredníctvom Europeany prispieva na úrovni EÚ aj k plneniu týchto cieľov:
 - poskytovať širokému spektru záujemcov prístup k bohatstvu a rozmanitosti európskych kultúr, ako aj k svetovému kultúrnemu dedičstvu,
 - uľahčiť výskum a poznanie rôznorodej kultúry a histórie Európy,
 - uľahčiť opakované využívanie v rámci nových a inovačných cezhraničných online služieb, a tým prispievať k digitálnemu jednotnému trhu;

ZDÔRAŽŇUJE, ŽE

11. opakované a spoločné využívanie obsahu a prístup k nemu sa musia vykonávať v úplnom súlade s autorskými a súvisiacimi právami;

UZNÁVA, ŽE PRED NAMI SÚ EŠTE TIETO VÝZVY:

12. niektoré technické aspekty internetovej platformy Europeana, ako napríklad sémantická interoperabilita ⁽⁴⁾, by sa mali posilniť, aby sa mohli inštitúcie kultúrneho dedičstva prepojiť a spoločne využívať a aktualizovať svoj obsah a metaúdaje pružným jednoduchým a udržateľným spôsobom;

⁽¹⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1316/2013 z 11. decembra 2013 o zriadení Nástroja na prepájanie Európy (Ú. v. EÚ L 348, 20.12.2013, s. 129) v spojení s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 283/2014 z 11. marca 2014 o usmerneniach pre transeurópske siete v oblasti telekomunikačnej infraštruktúry (Ú. v. EÚ L 86, 21.3.2014, s. 14).

⁽²⁾ Odhaduje sa, že digitalizovaných je 10 % kultúrneho dedičstva (približne 300 miliónov objektov) v členských štátoch, z čoho približne jedna tretina je dostupná online.

<http://www.enumerate.eu/fileadmin/ENUMERATE/documents/ENUMERATE-Digitisation-Survey-2014.pdf>.

⁽³⁾ Vysokokvalitné údaje pripravené na opakované využitie sú snímky s vysokým rozlíšením; strojovo čitateľné, otvorené a interoperabilné formáty; bohaté opisy a metaúdaje vhodné na automatické vyhľadávanie; informácie o geografickej polohe a autorských právach.

⁽⁴⁾ Sémantickou interoperabilitou sa zabezpečuje to, aby si programy mohli vymieňať informácie, kombinovať ich s inými zdrojmi informácií a následne ich zmysluplne spracovávať (európsky rámec interoperability pre poskytovanie celoeurópskych služieb elektronickej správy: <http://ec.europa.eu/idabc/servlets/Doc552.pdf?id=19529>).

V prípade Europeany by mohlo ísť o vývoj nástrojov a technológií na zlepšenie automatického prijímania a výkladu metaúdajov, ktoré poskytujú kultúrne inštitúcie, napríklad prostredníctvom mapovania mien umelcov tak, aby bol umelec známy pod viacerými menami rozpoznávaný ako tá istá osoba.

13. ako jeden z bodov prístupu k digitálnemu kultúrnemu dedičstvu by sa mal viacjazyčný prístupový bod Europeany stať používateľsky prístupnejším, najmä zlepšením kvality a vyhľadateľnosti obsahu a ďalším rozvojom funkcií sémantického a viacjazyčného vyhľadávania v súlade s najlepšími postupmi;
14. s cieľom lepšie osloviť a zapojiť koncových používateľov je potrebné obsah spoločne využívaný prostredníctvom Europeany prezentovať atraktívnym a rôznorodým spôsobom, najmä zapojením inštitúcií kultúrneho dedičstva a tretích strán ako viacerých prístupových a informačných bodov, napríklad prostredníctvom kultúrnych trans-európskych projektov, ako sú projekty venované prvej svetovej vojne (1914 – 1918) a pádu železnej opony či iným revolučným udalostiam roku 1989;
15. správa Europeany sa musí stať inkluzívnejšou, tak, aby sa vlády členských štátov, širšia sieť zhromažďovateľov a inštitúcie kultúrneho dedičstva zapojili do stanovovania strategických priorít a rozvoja kultúrnych projektov orientovaných na používateľa na základe dostupných finančných prostriedkov; v prípade potreby sa môžu zohľadniť názory hlavných kultúrnych činiteľov;
16. je naďalej potrebné vymieňať si a aktualizovať znalosti a identifikovať spoločné riešenia v rámci siete odborníkov v oblasti kultúrneho dedičstva vrátane združenia siete Europeana;
17. súčasný model verejného financovania (založený na grantoch) nepredstavuje dostatočne stabilný základ pre udržanie investícií do Europeany na doterajšej úrovni a na zaistenie jej budúcej kvality, dostupnosti a spoľahlivosti z týchto dôvodov:
 - nadácia Europeana bola zriadená ako organizácia bez vlastných zdrojov a v dohľadnej budúcnosti nebude možné získať zo služieb Europeany významné príjmy,
 - v rámci grantového modelu EÚ existujú vždy neoprávnené náklady, ktoré sa musia pokryť z iných zdrojov, ako sú napríklad priame dobrovoľné príspevky členských štátov, ktoré od roku 2014 klesajú a sú svojou povahou nestabilné;

A PRETO

18. by sa mala posilniť hodnota Europeany z hľadiska kultúry a digitálnej inovácie prostredníctvom prehodnotenia platformy základných služieb v rámci NPE s dôrazom na:
 - podporu sietí odborníkov, ako je napríklad združenie siete Europeana,
 - dosiahnutie technického pokroku,
 - prevádzku mnohostrannej internetovej platformy na spoločné a opakované využívanie metaúdajov a obsahu a
 - poskytovanie všeobecného viacjazyčného prístupu ku kultúrnemu obsahu.

Mala by sa posilniť aj prostredníctvom realizácie kultúrnych projektov orientovaných na používateľa, ktoré stavajú na infraštruktúre Europeany a ktoré sa majú spolufinancovať v rámci NPE ako všeobecné služby za účasti inštitúcií kultúrneho dedičstva a iných verejných a súkromných subjektov;

VYZÝVA PREVÁDZKOVATEĽA EUROPEANY, ABY:

19. dosiahol významný pokrok pri riešení výziev identifikovaných v týchto záveroch;
20. sa zaoberal nevyriešenými otázkami v existujúcich partnerských organizáciách alebo obavami potenciálnych partnerských organizácií, najmä v krajinách a oblastiach, v ktorých tento projekt ešte nie je dostatočne známy;
21. preskúmal možnosti spolupráce s príbuznými európskymi iniciatívami vrátane oblasti výskumu;
22. úzko zapojil členské štáty do tvorby politík a prijímania rozhodnutí. V prípade nadácie Europeana by sa toto mohlo zorganizovať konkrétne tak, že možnosť účasti v správnej rade by mal členský štát predsedajúci Rade EÚ, členský štát, ktorý jej predsedal predtým, a členský štát, ktorý bude vykonávať predsedníctvo v nasledujúcom období;
23. nadviazal systematickejšie kontakty s členskými štátmi, zlepšil a zabezpečil trvalý prístup k štatistikám používateľov z jednotlivých krajín a inštitúcií a zlepšil zodpovednosť za výsledky a výdavky projektu;
24. naďalej skúmal možnosti tvorby vlastných príjmov;

VYZÝVA KOMISIU, aby:

25. do októbra 2017 predložila Rade nezávislé hodnotenie Europeany a poskytla jasné smerovanie pre strednodobý a dlhodobý rozvoj Europeany posúdením alternatív týkajúcich sa budúceho rozsahu, udržateľného financovania a správy Europeany na úrovni EÚ vrátane možnosti transformovať Europeanu na európsky právny subjekt alebo ju do takéhoto subjektu začleniť, a to pri zohľadnení dvojitej povahy Europeany ako kultúrneho a aj digitálneho inovačného projektu;
26. do októbra 2017 zmenila metódu financovania infraštruktúry digitálnych služieb Europeany v rámci NPE na kombináciu verejného obstarávania a grantov. V rámci tohto modelu sa verejným obstarávaním EÚ plne pokryje platforma základných služieb v záujme zabezpečenia stability a interoperability, pričom granty EÚ (do 75 % oprávnených nákladov) budú k dispozícii na súvisiace projekty zamerané na používateľa (napr. všeobecné služby v rámci NPE), ktoré môžu členské štáty dobrovoľne spolufinancovať buď priamo a/alebo prostredníctvom zúčastnených národných organizácií;
27. v rámci postupu obstarávania stanovila podmienky pre platformu základných služieb, pričom sa od prevádzkovateľa bude žiadať, aby zachoval jej charakter verejnej infraštruktúry a komunity pre kultúru a digitálnu inováciu, a to najmä prostredníctvom:
 - umožnenia kontinuálneho zapojenia členských štátov a inštitúcií kultúrneho dedičstva do rozvoja platformy základných služieb Europeany,
 - rešpektovania vnútroštátnych kultúrnych inštitúcií ako držiteľov práv na metaúdaje a obsah;
28. zabezpečila, aby všeobecné služby Europeany, na ktoré sa poskytujú granty, vychádzali z platformy základných služieb a boli s ňou prepojené;
29. do decembra 2016:
 - obnovila a zrevidovala mandát skupiny expertov členských štátov pre digitalizáciu a digitálne uchovávanie (MSEG) do roku 2020,
 - posilnila jej úlohu preskúmať a prerokovať politiky pre digitálne kultúrne dedičstvo, ako aj poskytovať usmernenia pre ročné pracovné programy Europeany,
 - úzko zapojila MSEG do vymedzenia všeobecných cieľov, priorít činnosti a plánovanej úrovne financovania, ktoré sa navrhnu pre platformu základných služieb Europeany a pre jej všeobecné služby v ročných pracovných programoch NPE predkladaných výboru NPE na zaujatie stanoviska;

VYZÝVA ČLENSKÉ ŠTÁTY, ABY V SÚLADE SO ZÁSADOU SUBSIDIARITY:

30. ďalej presadzovali digitalizáciu zbierok kultúrneho dedičstva, ako aj čo najširší prístup k digitálnemu kultúrnemu dedičstvu a jeho opakované využitie;
31. zaviedli alebo zachovali stratégie a operačné mechanizmy, ako sú napríklad národné a regionálne zhromažďovatelia, a podnecovali online dostupnosť vysokokvalitného obsahu a metaúdajov kultúrneho dedičstva z národných a regionálnych zbierok;
32. podnecovali inštitúcie kultúrneho dedičstva, aby sa zapojili do Europeany a podporovali ju spoločným využívaním obsahu a metaúdajov, účasťou v združení siete Europeana a úsilím v oblasti propagácie a šírenia s využitím projektov financovaných z grantov EÚ;
33. sa angažovali v MSEG ako vo fóre na diskusiu o politikách pre digitálne kultúrne dedičstvo, ako aj o stratégii a financovaní Europeany a snažili sa zabezpečiť koordináciu medzi delegátmi MSEG, výborom NPE a prípravným orgánom Rady v oblasti kultúry;
34. zväzili podporu činností Europeany prostredníctvom dobrovoľných finančných príspevkov do nadácie Europeana so zreteľom na to, že tieto príspevky sú potrebné, pokiaľ sa nezavedie nový systém založený na obstarávaní, a následne zväzili dobrovoľné spolufinancovanie projektov Europeany financovaných z grantov EÚ;

VYZÝVA PREVÁDZKOVATEĽA EUROPEANY, KOMISIU A ČLENSKÉ ŠTÁTYP, ABY:

35. propagovali význam Europeany ako európskeho kultúrneho projektu slúžiaceho verejnému záujmu a ako siete odborníkov medzi všetkými zainteresovanými stranami, a to tak, že zaangažujú aj sektor výskum a inovácie, vzdelávania, cestovného ruchu a kreatívnej činnosti.
-